

Zeitschrift: Jahresbericht des Bündnerischen Lehrervereins
Herausgeber: Bündnerischer Lehrerverein
Band: 21 (1903)

Artikel: Igl II codesch cantonal per l'instrucziung tudestga an scolas rumantschas
Autor: Steier, A.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-145811>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

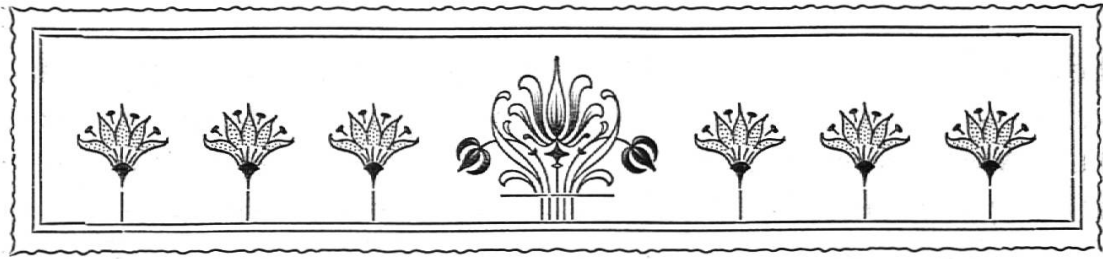
L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 22.01.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Igl II codesch cantonal per l'instrucziung tudestga an scolas rumantschas.

A. Steier.

Ainten igl XIX rapport annual dell'uniung scolastica ó Sig^{nr} inspector Sonder externo las sias experientschas ed observaziungs fatgas an risguard la nova metoda intuitiva ed igl relativ I codesch cantonal. An sentiment da tgoda racumandaziung ó el, siva digl ampren onn de prova cugl nomino codesch, scretg igl sies pareri. Ins pò ossa constatar cleramaintg, tgi el ó gia complagna raschung. Iglis rapports dellas conferenzas rumantschas, tgi ón ainten igl decurs digl anvienr passo publitgia ainten las gasettas las sias opiniungs concernend igl I codesch, èn tots fitg favorevels. Ins sainta angal en' idea, — en lod.

Igl preschaint curt tractat n' ó betg igl intent da vuleir dar puspè declaraziungs sur della metoda de contemplaziung. Uscheia niss angal repatia, chegl tgi auctoritads an fatgs de metoda ón schon savenz scretg e tgi na sò betg neir sclaria migler. Ena recensiuung detagleda fiss er antizipada. Angal varsacantas observaziungs, igl resultat della curta pratica cun chel mettel d'instrucziung, vignan cò menziunadas.

Schibagn tg' igl scolar ó an tot risguard grond tschaffen per l'instrucziung tudestga tenor chella manira d'instrueir, schi mossa l'experientscha fatga, tgi gist igls maletgs portan la pi gronda vivacitad ainten la classa. Angal aveisas e cun mala-pazentzga pò igl scolar spitgier, anfignen tg' igl maletg suandont vign tratto. Igl scolar migl talento repassa schon oravant sainza en impuls da part digl scolast la resp. lectura, — franc en vantatg per l'instrucziung. Partgé chel interess, chel fatschign? I sa lascha

strousch declarar oter tgi uscheia. Tots catter maletgs dellas staschungs porschan agl unfant dellas nossas valladas alpinas dasper bler ancunaschaint er tgosas ed acziungs ad el betg ancunaschaintas p. ex ena vegna, la vendemgia, en' insla, en martgea etc., e gist chegl augmantescha igl anim per l'instrucziung. Chella observaziung pudess stimular igl scolast de givischier anc daplé maletgs de madema nateira pigl codesch. Chella dumonda vign ventilada, pertgi ella vigna er scrutinada talla recensziung officiala digl codesch tras las secziungs interessentas.

Las nossas scolas òn er en vantatg indirect digls maletgs de Hölzel. Els servan er alla contemplaziung dell' instrucziung naturala cullas classas bassas ed allas lavours an scretg aint igl lungatg matern; principalment an scolas complessivas, noua tg' igl scolar stò igl plé digl taimp neir occupo cun screiver. Chella occupaziung pratenda dagl scolast ena speziala atenziung, vot el betg esser disturbo da part de scolars malinsiuos segl sies pensum da screiver.

Trattadas las staschungs ainten l'instrucziung naturala culla II u III classa, sa laschigl discussiunar igls maletgs de Hölzel ed alloura screiver sur digl sies cuntign. Cun plascheir sa metta igl unfant ved chella labour e porta solitamaintg lungas e bunas discripziungs, sch'igl maletg penda avant igl sies igl. — Bagn encal scola povra an ornamaint de parè fò ossa ena miglra comparsa, ornada cugls maletgs de Hölzel.

Las pitschnas rachintaziungs, purscheidas siva las lecziungs sur dellas staschungs, èn veiramaintg qualifitgidas per la cultivaziung digl tudestg. Concentradas vers igl lungatg segl cunaschaint e per part er segl cuntign, compara ainten mintgigna en pitschen domber d'expressiungs e furmas betg ancunaschaintas, uscheia tgi chellas lecziungs dattan paca difficultad, suandond la directiva dada dagl autor ainten la prefaziung digl codesch. Las amprenas istorgettas stò igl scolar cunsasez, siva d'aveir survagnia las necessarias declaraziungs per l'ancligentscha digl cuntign, reprodutgier quasi vocalmaintg. Acquisto en tant abilitad cun la furma rachintonta, duess neir mess peisa er sen la rachintaziung libra, cun agens plets, ma tant scu sa lascha cun expressiungs schon ancunaschaintas, tgi na pratendan betg declaraziung. An scola u a tgesa stuess igl unfant però er amprender a rachintar, scu gl'è do ainten igl codesch, per uscheia obtigneir franchezza

ainten las furmas purscheidadas da nov. Igl davos scalem d'ena tala lecziung furma la conversaziung e zvar gl'amprem cun agid dellas dumondas accumpagnontas mintga rachintaziung ed alloura la conversaziung libra. Chella vign manada uscheia, tg' igl scolast analysescha atgnamaintg igl cuntign dell' istorgia tras dumondas agls scholars. Ma gl'è betg d'amblidar d'insister sessour, tgi er igls scholars converseschan tranter els libramaintg, sainza codesch. Gl'è chegl d'eminenta impurtanza. Igl autor digl codeschet indigescha ainten la prefaziung betg manc tgi 7 scalems tagl proceder d'instrucziung de chella lectura. Ins pò sot circumstanzas distinguer anc plé parts. En' istorgetta trattada ed imprimeida fundamentalmentg pratenda damai en cosiderabel taimp, schibagn dagl scolast per la sia preparaziung, scu er an scola per la delibaraziung. Igl scolast stò canoscher oravant la furma de mintga construcziung, scu ella è dada ainten la rachintaziung; el stuess atgnamaintg avoir sella detta, sa memorisar tots plets e tottas furmas, tg'igl scolar pò saveir, avant tgi rivar tar la lecziung. Chella observaziung vign notifitgida, siond igl scolast tgunsch tanto de trattar tschertas parts mengia alla svelta ord la raschung, tgi l'appropriaziung digl nov s'adamplescha cun chels mettels de scola pi bagn e pi spert tgi cugls vigls.

Pi difficultous è igl proceder d'instrucziung inquanto la poesia. Ella contigna an mintga cass daplé expressiungs e furmas estras tgi la rachintaziung, principalmaintg las davosas.

Cun anschign metodic sa laschigl svilupar igl sentimaint cun agens plets an simplas construcziungs. Gist per la composiziung s'adatescha igl cuntign della poesia tratto an prosa fitg bagn.

Bler taimp stò neir applitgia ved la grammatica, schi chella instrucziung vot esser ancuranada da success. Ella è elaborada ainten igl codeschet an ena manira fitg clera. Igl exaimpels siva mintga tantas lecziungs laschan quasi liger la regla, sainza tgi ella n'è stampada. Tutegna stò neir mess gronda peisa sen en' abstracziung clera, bagn pondurada e sen ena intensiva applicaziung della regla cattada. Sainza dubi è la grammatica igl rom dell' instrucziung linguistica, tgi è igl pi difficultous trattar ed antaleir. I dumonda en partratg sviluppo, per tgapeir ena buna part digls prancepas, sen igls cals en lungatg sa basescha. Chegl sarò igl muteiv, tgi la grammatica vign savenz neg-ligida u musada angal a mesas. La necessitad ratschertga aber, tgi gist chel,

igl cal amprenha en lungatg ester, stò canoscher igl sies fundamaint. — La constanta conversaziung, tgi currigia consequentamaintg tottas incorrectadats, deisa zvar plangaplang l'ureglia ved igl correct, uscheia tgi furmas fozas la offendan. An chella maniera sa svilupescha igl tact linguistic, tgi è quasi indispensabel per ena conversaziung correcta e correnta. Difficultous ègl da manar igl scolar primar tar la capacitat de pansar duront la conversaziung ved la furma. La reproducziung digl cuntign occupescha igl antaletg complagnamaintg, da maniera tgi vign betg patartgea ved reglas grammaticalas. La preposiziung p. ex. passa agl unfant schi spert sur la glianga, tgi la regla ò strousch peda de sa reprodutgier. Tras bler ruschanar e conversar stò igl tact linguistic sa perfecziunar schianavant, tgi la reproducziung dellas reglas seia dispensabla. Otraveisa ègl cugl screiver. Tar la composiziung na manca betg igl taimp per pondurar la furma. Siva mintga construcziung duess igl sribent sa render chint sur della correctadat della furma. Gl'è stentous d'implantar agl unfant la disada de patertger ved las leschas grammaticalas d'en lungatg er duront igl screiver. Pussebel ègl alloura, cura tg' igl scolar ò ancletg la regla anandretg siva d'ena abstracziung ed intensiva applicaziung de chella. Parchegl ègl da grond disavantatg per la cultivaziung d'en lungatg, trattond la grammatica mengia a lesta. Diversas reglas ston neir rapateidas ed applitgidas savenz, vot ins acquistar franchezza. Gist las preposiziungs tudestgas occasiuneschan a nusoters rumantschs la pi gronda difficultad e lavour. I fiss parchegl giavischibel, tg' igl codeschet cuntigniss plé exaimpels per l'applicaziung dellas preposiziungs. An scolas pac numerosas sò igl scolast screiver agens exaimpels ved la tavla de parè, ma noua tgi el stò occupar igls unfants ded 8 annadas, en domber de 30—40, catta el strousch peda da far chegl.

Schi chest curt tractat sò contributeir ensatgé per la discussiung sur digl II codesch tras las secziungs digls scolasts rumantschs, schi ò el consegua igl sies scopo.

